

Izhaja

vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Dopisi naj se izvolijo frankovati.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 20 vinarjev od garmondvrste za vsakokrat.

MIR.

Vsakemu svoje! — Slovenci! Ne udajmo se!

Velja:

za celo leto 4 krone (2 gld.)

Denar naj se pošilja pod napisom:

Upravništvo „Mira“ v Celovcu,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Leto XXII.

V Celovcu, 22. oktobra 1903.

Štev. 43.

Boj zoper ravnopravnost slovenščine.

Dr. Luggina junaški čini.

Odvetnik dr. France Luggin v Celovcu je postal zadnji čas največ imenovani nemški junak na Koroškem, do katere veljave mu je pripomogel edino le — dr. Brejca. Doslej nismo čuli, da bi se bil ta mož poslal po kakšnih posebno junaških činih, ali da bi si bil pridobil posebnih zaslug za sveto pravico; samo to vemo, da ima pisarno s svojimi očetom dr. Jožefom Lugginom, ki si je osiguriral svojo dobro plačano stališče s tem, da je stalen zastopnik raznih aristokratov in korporacij, med drugimi tudi konservativnih.

Gonjo zoper to, da je slovenščina tudi na Koroškem še ravnopravna, in zoper g. dr. Brejca, je začel mlajši g. dr. Luggin z vlogo, katero je, kakor smo že zadnjič omenili, poslal predsedništvu deželnega sodišča v Celovcu. V ti vlogi se mož na široka nemška usta pritožuje, da je dr. Brejca zoper njega vložil slovensko pritožbo. Isto je še mokro objavil v nemško-nacionalnih listih ter jo poslal celovškemu mestnemu zboru. In zdaj se je po nasprotnem taboru začel pravi pravcati dirindaj zoper slovenščino v obče, zoper g. dr. Brejca posebej. O vlogi dr. Luggina je pisal „Slovenec“ med drugim:

V tem dokumentu nemško-nacionalne nadutosti in plitvosti pravi dr. Luggin, da se je „na svoje začudenje na sodišču prepričal, da je doktor Brejca vložil tožbo v njemu (dr. Lugginu) „nerazumljivem“ jeziku, da ima akt uradno pripombo v istem jeziku in da je ta jezik brzkonca „nova slovenščina“; potem nadaljuje: „C. kr. okr. sodišče celovškemu je znano, da sem član nemškega naroda in občan čisto nemškega (???) mesta Celovca“.

O tej nadutosti nemško-nacionalnega odvetnika ni da bi človek izgubljal besedij. — Čisto nemški Celovec! Tega dr. Luggin sam ne verjame, saj še njemu dobro teknejo zaslepljene slovenske stranke, ki še vedno pri nemških odvetnikih iščejo pomoči! A mož ve, da fraze danes vlečejo, in ker si drugače ne more pomagati, si pa pomaga s tem!

Kar dalje besediči in klobasari v svoji dolgi vlogi, ki ima očividni hujskajoč namen, o tem ni,

da bi se bavili podrobneje. Mož hoče nič več in nič manj nego dokazati, da je slovenska tožba nepostavna, ker ima nemški narod pravico do svojega jezika! Da, trikrat modri doktorček, — ali ista pravica gre ravno tudi Slovincem, a tega vi v svoji oholosti nočete pripoznati! In kar ta nemško-nacionalni srboriti modrijan in prvoboritelj v borbi zoper dr. Brejca piše za svoje nemško-nacionalno stališče, — to in še veliko več velja ravno za nas Slovence!

Studi se človeku, ko mora brati „dokaze“, s katerimi hoče oholi Nемец podpreti svoje trditve. Kajpak besediči o „bindiš“-jeziku, o „novi“ slovenščini, katero rabi baje dr. Brejca, itd. Za inteligentnost (razumnost) nemškega občinstva je pač najslabše spričevalo, če se da po takih „dokazih“ človeka, ki niti dežele, v kateri živi, ne pozna, voditi za nos, — od justične (pravosodne) oblasti pa bi bilo v nebo kričeče, če bi se na kaj takega sploh ozirala. Žaljenje mora biti za jurista, če se mu bi v resno premostrivanje dal takšen — „akt“!

In s takim pisarenjem hoče dr. Franc Luggin dokazati, da je c. kr. okr. sodišče celovško „kršilo državne osnovne postave“, ko je sprejelo slovensko tožbo!! Eno zna cenjena nemška klika: postavljati resnico na glavo!

Dr. Franc Luggin, odslej menda najslavnejši odvetnik celovski, pa se ni zadovoljil s svojo vlogo do predsedništva deželnega sodišča s tem, da jo je priobčil v „Freie Stimmen“; poslal jo je tudi celovškemu mestnemu zboru in temu naznanil, da je celovško okrajno sodišče kršilo postavo! Kaj briga ta zadeva mestni zbor, ve samo — dr. Luggin. In v mestnem zboru je imel župan Neuner drzno čelo, da je dne 6. t. m. rekel dobesedno: „dass dem frechen Eindringen eines einzelnen Sprachenagitators mit allen Mitteln entgegengetreten werden musste. Das Vorgehen des Dr. Brejca habe unter der deutschen Bevölkerung Klagenfurts grosse Entrüstung hervorgerufen“.

Predrznost je od župana, da govori tako kot župan mesta, ki v velikem delu živi tudi od Slovencev. Baš on ima zato najmanj povoda, ker kaj rad išče zaslužka tudi pri Slovincih in so mu v njegovem „Kšefu“ dobrodošla tudi hrvatska in srbska pisma! Kar je besedičil o „razburjenosti“, je kratkomalo — laž, ker razburjeni so k večjemu

— razni nemški advokati in uradniki, ki čepé v službah, za katere niso vsposobljeni!“

Nemški modrijani na delu.

Nekateri hudomušneži trdijo, da se nemški modrijani odlikujejo po posebni duhovitosti, bistroumnosti in temeljitosti. Ničesar tega pa ni razvidno iz dolgega članka, ki so ga stuhtali nekateri taki nemški modrijani ter objavili najprej v „Freie Stimmen“, potem pa še v drugih nemških listih. V potu svojega obraza dokazujejo tó, da Korošči razumemo samo „bindiš“-špraho“ ne pa „nove“ slovenščine. Ta nestvor nemških modrijanov je označil „Slov. Narod“ tako-le:

„Slovenskega jezika ni na Koroškem! To je neovržno dognal in z vso, samo koroškim nemškim kričanjem lastno globokoumnostjo dokazal Dobernig v svojem listu „Freie Stimmen“. Raba slovenskega jezika pri koroških sodiščih je zbog tega protizakonita, ker postava določa, da se sme pri sodiščih uradovati samo v onih jezikih, ki so v deželi navadni. Slovenščina, to je književna slovenščina, pa na Koroškem ni v deželi navaden jezik, ampak samo koroški dialekt (narečje), ki se toli močno razločuje od književne slovenščine in „kranjsčine“, da Korošec ne razume nikogar, ki bi v teh dveh jezikih govoril. Po zakonu bi se torej pri koroških sodiščih smelo uradovati samo v takozvanem koroškem dialektu, pa tudi to šele takrat, ako bi Korošči imeli svoj književni jezik za svoj koroški dialekt. Ker pa tega nimajo in ker niti „nove slovenščine“, niti „kranjsčine“, kakor zatrjujejo „Freie Stimmen“, ne razumejo, zato se mora seveda še nadalje uradovati pri vseh koroških sodiščih izključno le nemško. To je jedro čudovitih raziskovanj veleuhovitega koroškega učenjaka o jezikovnem vprašanju! Človek res ne ve, ali bi se smejal tej gorostasni nevednosti in zabitosti, ali bi se jezil nad podlim in nesramnim zavijanjem resnice s strani tega koroškega kričača. Neštetokrat se je že neovržno dokazalo Nemeem, da govore vsi Slovinci na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem, Primorskem itd. en jezik, da so narodna celota, katero združuje en književni jezik; nepobitno se jim je takisto dokazalo, da književna slovenščina ni umetno zvarjen jezik, katerega prosti narod ne razume, ampak da je ista izšla, oziroma se po naravnem potu, kakor pri

Podlistek.

Sv. Filip Nerij in obrekovalka.

Nekega dne prišla je k sv. Filipu Neriju ženska in mu tožila, da je zelo nagnjena k obrekovanju in opravljanju. Svetnik vprašal jo je prav prijazno: „Ali je vam ta napaka postala že navada?“

„Žalibog da“, odgovori ženska.

„Kolikokrat pa opravljate ljudi?“

„Vsak dan in še celo večkrat na dan.“

Iz njunih besedij je spoznal svetnik, da je to njeno navado bolj lahkomišljenosti kakor pa zlobnosti pripisovati. Moral jo je torej o velikosti njene napake in o naslednjih poučiti in storil je to na prav primeren in prepričevalen način.

„Moja hči“, je dejal, „vaša napaka je velika, že večja kakor sami mislite; a božja milost je ravno tako velika, če imate dobro, trdno in resnično voljo, da se poboljšate, bote brez dvoma prav lahko premagali to napako, ki se je tako močno vkoreninila v vašem srcu. Kot pokoro naložim vam sledeče: Idite na bližnji trg in kupite piščice, ki ima prav mlado perje! Potem je nesite ven iz mesta do sv. Mihaela! A po navadni ravni poti ne smete iti, ampak idite po ovinkih skozi mesto Rim, trgajte piščetu peresa in jih mečite proč! Če ste dospeli do sv. Mihaela in piščetu potrgali vsa peresa, potem se vrnite k meni, da mi poveste, kako ste spolnili moj ukaz.“ Začudeno gledala je žena, ko je slišala te besede, posebno iz ust svetega redovnika, ki se gotovo ni šalil s tako važno in imenitno stvarjo.

„Ubogala bom, moj oče“, je kratko pristavila. Takoj se napoti na bližnji trg, kupi piščice, gre k sv. Mihaelu in trga piščetu perje, kakor ji je bilo ukazano. Ko je veter odnesel zadnje pero, vrnila se je k sv. Filipu Neriju z obrazom, ki je kazal precej radovednosti.

„O, ali ste se že vrnili?“ vpraša jo Filip Nerij; „prvo polovico mojega ukaza ste dobro izvršili, upam, da bote tako tudi drugo in prepričan sem, da bote napake rešeni. Vrnite se sedaj na vse kraje, katere ste prehodili s piščetom in poberite pero za peresom, kakor ste jih prej metali od sebe.“

„To ni mogoče, moj oče! Ni mogoče“, vzkliknila je žena. „Na vsem potu metala sem peresa poljubno proč in veter razgnal jih je na vse kraje sveta. Kako morete od mene tako nemogočo reč zahtevati? Zgubila bi cele dneve in še bi ne bilo pomagano.“

„Dobro, moja hči! Prav imaš! Res ni mogoče, da bi vsa peresca zopet našla“, dejal je svetnik in resno in ljubeznivo pristavil: „Glej! vsako obrekovanje in opravljanje je podobno tem perescem, katere je veter na vse strani sveta razgnal. Tvoje opravljive besede, ki so kradle čast in dobro ime, prišle so v marsikatero uho in srce, katerega ne poznaš; in vsi, kateri jih slišijo, razširjajo jih še dalje na vse kraje. Pokličí besede nazaj, če moreš!“

„Oh, moj oče, to je resnica!“ zdihičila je ženka. „Kako to, da prej nisem nikdar na kaj takega mislila. Prosite Boga za mene, da se poboljšam.“

„Idi v miru, hči, in nikar več ne greši“, dejal je svetnik. In nauk? Bralec našel ga bo sam.

Skrunilec križa.

V francoski vasi Langueux, okraja Saint-Brieux se je zgodil pred nedavnim časom silno čuden in nenavaden slučaj. Neki občinski odbornik socijalno-demokratske stranke je bil kupil od svojega soseda večji del ozemlja, na katerem je stalo ob razpotju staro znamenje, velik križ s podobo Križanega, kot spomin na nekdanje pobožne prednike sedanjih rdečkarjev. Ta starodavni križ pa je bil novemu lastniku, socijaldemokratskemu odborniku silno zopern že zato, ker se je bal, da bi ga ne razupili za klerikalca in pobožnjaka. Sklenil je bil torej, da mora to staro znamenje spraviti strani. Nekega dne, malo pred volitvami, pa se je namenil lastnorčno podreti križ in tako odstraniti pričo dolgoletnega vražarstva, kakor je sam dejal. Vzel je torej ostro sekuro in se napotil na razpotje, kjer je stal križ. Ne da bi bil kaj pomišljal, je začel izpodsekavati debel hrastov, a že precej trhel hlod, na katerem je stal križ. Iveri so leteli daleč na okrog in v par trenutkih se je začelo znamenje majati. Ko je tedaj vrgel strani sekuro in poskušal z rokami podreti znamenje na tla, je stresnil z vrha križa majhen, bronast kip Matere božje, katerega ni bil niti dobro opazil. Slučaj pa je hotel, da mu je padel kip Matere božje ravno na glavo in teža brona mu je prebila črepinjo. Tako je umrl „slučajno“ zasramovalec križa v nekaterih dneh.

Smešničar.

* Modra glava. Hlapec oštirju: Gospod oštir, pivo je poteklo, ali naj nov sodček nabijem ali onega zadnjega gosta ven vržem.

narodnih vseh dežel in časov, razvila iz narodne govornice. To ve že ves svet, nikdo ni več tako neumen, da bi nam znova očital one budalosti, ki so se že zdavnaj obrabile, samo po zabilih glavah koroških nemčurjev še straši pošast „nove slovenščine!“ Ako se koroški Nemci ne znajo na drug dostojnejši način bojevati proti slovenskemu uradovanju na Koroškem, kakor s takšnimi glupimi dokazi, potem je pač to jasen dokaz, da mora nemška stvar stati na Koroškem na zelo slabih nogah, zakaj ako bi bila močna, bi se v boju posluževala pač dostojnejših sredstev, ne pa laži, potvare in sleparstva! Ker vedo, da je zahteva po narodni ravnopravnosti Slovencev na Koroškem upravičena in v zakonih zajamčena in da bi se jim ne mogla končno odreči, kakor se ni mogla ne kranjskim, ne štajerskim in primorskim Slovincem, zato so si velemodre koroške butice v pomanjkanju vseh dokazov izmislile duhovit načrt, napraviti slovenskim streljenjem na Koroškem mahoma konec. Slovenskim Korošcem je treba odreči njih pripadnost k slovenskemu narodu — in mirna bođe Bosna, s tem bo ravnopravnost slovenskega jezika za vedno pokopana na Koroškem in tamkajšnji Slovenci bodo na milost in nemilost izročeni nemškemu Muhlju. Vsekakor je to tako duhovit načrt, da bi se mu smejele celo krave!“

Trgovinska zbornica.

Ko nori vse drugo, tudi gospôda v celovski trgovski in obrtni zbornici ni hotela ostati pametna, in ona je protestirala slovesno, na veselje vseh nemških kričočev, zoper narodno ravnopravnost na Koroškem. In kaj ji je dalo povod za to?

Posestnik mlina Jos. Weinländer v Št. Rupertu pod Celovcem je bil od nekega slovenskega kmeta tožen radi motenja posestva. Dotični kmet je po g. dr. Brejcu vložil, kakor je bila njegova pravica, slovensko tožbo. Weinländer, katerega je menda zastopal ravno isti dr. Franc Luggin, je pravdo zgubil in zato ga je slovenska tožba razkačila tako, da je iskal tolažbe in pomoči pri celovski trgovinski zbornici. Ta je v seji dné 12. t. m. po že znanih vzorcih soglasno sprejela resolucijo, v kateri „z ozirom na koristi obrtnega in trgovskega stanu najstrožje oporeka“ temu, da ima pri naših sodiščih tudi slovenščina še kaj veljave. Predsedništvu se je naročilo, da v tem oziru posreduje pri c. kr. predsedništvu deželnega sodišča.

Tako so se proslavili tudi ti možakarji! Sedaj bodo menda rešeni koroški trgovci in obrtniki, ker se njihova zbornica tako poteguje za njih — koristi! V Celovcu in Beljaku čuješ ob tržnih dneh malone vse trgovce, ali vsaj njihove uslužbence, govoriti slovensko, ker tako zahteva „Kšeft“ in ker jim dobro teknejo tudi slovenski vinarji! V svoji trgovinski zbornici hujskajo zoper Slovence in njih narodnost! Morda se Slovenci spametujejo vendarle enkrat in se oprimejo res gesla: „Svoji k svojim!“ In kaj poreče potem srborita gospôda v trgovinski zbornici?

Celovski občinski odbor.

S skrbi polnimi, povešenimi glavami so postopali ta teden celovski mestni očetje. Tisto pismo dr. Franceta Luggina, da je dr. Brejc tako hudooben in da ga toži s slovensko tožbo, jim ni dalo mirovati. Ugibali so, pa ugibali in konečno rešili „nemški značaj“ celovskega mesta s — papirnato resolucijo, ki so jo soglasno sprejeli in potrdili v seji dné 13. oktobra.

Utemeljeval je dotični predlog odbornik Kolmayr, ki je zlasti hotel dokazati, da Celovec „ni dvojezično mesto“. — Odbornik profesor (!) Pohl je napadal zlasti nemške trgovce, češ da nekateri teh še podpirajo poslovenjevanje. Če bi se priznala slovenščina na naših sodiščih, potem bi lahko prišel vsak „lump“ (!), cigan ali Hrvat, in bi zahteval ravno isto. In če to dopustimo, kaj bo z nemškimi odvetniki in uradniki v slovenskih krajih? Pridejo Slovenci, in mi smo izgubljeni. (Aha! V tem grmu tiči zajec! Gospôda na celovškem rotovžu zna posebno „fino“ nastopati, kakor kaže le-ta c. kr. profesor!)

Tudi slavni podžupan pl. Metnitz je prižgal lučico priznane svoje modrosti in se skliceval na že označeno prilogo v „Freie Stimmen“. On modruje: Če sedaj dopustimo to, moramo v par letih zidati slovensko šolo. (Bi že zdaj ne bila nesreča!) Dalje čenča, da Slovenci sami že le nemških razprav. (Že poznamo te „Slovence“, to je — nemčurje!) Tudi on govori zoper to, da ima celovski okraj veljati za dvojezičen, in brblja nekaj o zadnjih obravnava. Govoril je mož tako, kot bi kaj pripovedoval vinskim bratcem za mizo v oštariji, tam kje pri češkem plzenskem pivu.

Predlog se je sprejel. Gospôda, kateri vsa reč prav nič mar ni, „najodločneje protestuje zoper obžalovanja vredne dogodke pri tukajšnjem deželnem, oziroma okrajnem sodišču“, besediči o „slovensko-narodnih gonjah“, o „nemškem Celovcu“ itd. itd. Junaški Celovčani so s tem rešili svojo nemško-narodno čast, — glava jih ne bo več bolela, — a

slovenske krajcarje bodo radi pobirali še zanaprej, nas Slovencev pa ne bodo požrli!

Deželni zbor — tudi protestuje!

Tudi tu niso hoteli zaostati v divji, brezobzirni borbi zoper nas in naše narodne pravice, zajamčene nam v jasni cesarski postavi. A kdor je vsaj od prve zbornice dežele pričakoval kaj več, da se bodo borili s pametnejšim orožjem nego na pr. v celovškem mestnem zboru, se je bridko zmotil! „Najboljše“ svoje može so poslali v ta zastop, v četrtek 15. t. m. pa niso dokazali morda kake olike, niso se borili „z uma svitlim mečem“, marveč — s surovo silo! Krepko, dobro se jim je zoperstavil naš Grafenauer; bil je kot vojak-junak, ki osamljen a neustrašen med podivjano četo nasprotnikov brani svojo in svoje domovine čast in pravo!

Utemeljeval je predlog celovski „Südmark“-ovec, poslanec Maks Burger, ki je svoj govor znal precej dobro na pamet in ga je deklamiral kakor kak učenec svojo nalogo. Prišel ga je s tisto pesmijo, katero čivkajo zdaj že vrabci na strehah, o slovitom „koroškem miru“, katerega motijo seve le — Slovenci! Poznamo ta mir, ki naj obstoji po željah in zahtevah naših nasprotnikov v tem, da lezejo koroški Slovenci kar živi v grob! Ker tega ne marajo storiti, pa javkanje in čivkanje v vrstah naših nasprotnikov. — Pravi, da se je mnogokrat hotelo motiti ta mir, in sicer „od zunaj“, tako tudi v najnovejšem času. „S Kranjskega so poslali člana radikalno-narodne stranke, kranjskega odvetnika, ki stanuje, kar je značilno, v hiši družbe sv. Mohorja.“ Milo je bilo slišati to javkanje, samo da nemški gospod ni povedal prav nič novega, ker vse to smo že nešteto krat brali v nemških listih, ne da bi stvar s tem kaj pridobila na veljavi. Da bi hoteli pristaše vladajoče klike vpraševati po njih krstnih listih, kako bi se pokazalo, koliko tujih privandrancev je v njihovih vrstah! Samo proti Kranjski hoče ta gospôda, ki ima drugače liberalizem in svobodo vedno na jeziku, zidati pravi kitajski zid, ki naj bi imel odprta vrata samo za nemčurje, ker ti so tem vedno dobro došli, naj se priklatijo tudi iz razvpite Kranjske!

Slovenske tožbe, da naš odvetnik pri takih tožbah noče govoriti nemško, „nova slovenščina“, vse to dela skrbi nemškemu junaku, češ da se s tem vlačí politika v sodne dvorane. Sevč, če Slovenec zahteva svojo pravico, je to — politika! „Mi smo gospodje v deželi in znali se bodemo braniti, in delati moramo na to, da se odpravijo take razmere, da ostane pri dosedanjem, t. j. da Slovenec ne sme imeti nobenih pravic. Veliko razburjenje vlada in če se to nadaljuje, se je bati za obrt in trgovino (!?), za celo pravosodje; zato moramo protestirati in zato stavlja govornik znani svoj predlog.“

Zoper predlog govori najprej poslanec Gabriel Weiss, ki pravi da krščanski socialisti so in ostanejo dobri Nemci. Nemški-nacionalci trdijo večkrat, da je nemška posest v nevarnosti, dejanja pa so dokazala drugače. Tudi tu se govori, da je narodni mir v nevarnosti, a to le kaže, kako gospôda umetno ustvarja narodna vprašanja. Govornik meni, da je razporna točka, katero so privlekli v deželni zbor, prav notranja stvar dveh odvetnikov. Gré se za to: ali ima slovenski odvetnik pravico, vlagati slovensko tožbo ali ne; če jo ima, je mu tudi deželni zbor ne more kratiti, in izgubljen čas je, razpravljati o tem! Modrijani nemških listov so hoteli dokazati, da slovenski odvetnik nima pravice, posluževati se slovenščine. — Tu odločuje postava, pod to postavo je tudi ministerski predsednik, in zato je nepotrebno sklepati o tem. — S tem predlogom hočejo nacionalci samo nekoliko popraviti svoje nemštvo!

Ravno nemški nacionalci imajo najmanj pravice in povoda, se jeziti nad slovenskimi tožbami, ker se oni sami poslužujejo slovenščine, kedar se jim to zdi zanje primerno. Ob zadnjih deželnozbornskih volitvah so oni izdali slovenski volilni oklic, ga razširili v tisočih izvodih in celo v mestu nabili nekaj izvodov. S tem so sami potrdili, da imajo Slovenci na Koroškem pravico do obstanka. — Nemški nacionalci ste izdajali slovenski časnik „Kmetijski List“ in s tem pokazali, da je na Koroškem še ljudij, ki ne znajo govoriti nemški, in s katerimi se mora govoriti slovensko. Nemški gospodarji, tudi taki, ki so na predlogu podpisani, iščejo slovenskih poslov in delavcev, ker so ti cenejši in boljši. — Nemško-nacionalna stranka se je pogajala z najhujšimi sovražniki Nemcev, s Kóšutovci na Ogerskem, in tem ljudem na ljubo hočete žrtvovati 2 milijona Nemcev na Ogerskem. Tedaj nemški nacionalci nimajo pravice, se vznemirjati radi slovenskih tožb. Iz teh razlogov, pravi govornik, in ker naj deželni zbor deluje gospodarsko, a ne pospešuje narodnih razprtij, je zoper predlog poslanca Burgerja in predlaga, naj se preide na dnevni red.

Nemški nacionalci so govorniku ves čas ugovarjali, dr. Art. Lemisch kliče ob koncu zbadljivo: „Mi krščanski socialisti smo tudi Nemci!“

Uprav surovo, kakor pač zna pravi „bauern-bundar“, govori nato poslanec Wieser, ki čveka to, kar je bral v nemških listih. Huduje se nad „agitorji“, ki so prišli preko Karavank in ki hočejo, kakor vé modrijan iz Škofjega dvora, razdvojiti koroške kmete. „Pravi kmetje hujskačem ne pojdejo na limanice, marveč prišel bo čas, ko bodo kmetje spodnjo stran svojih škornjev spravili v dotiko z zadnjico teh gospodov.“ (Poslanec Grafenauer: Le poskusite, bodete že videli kaj bo!) Wieser se raznese nato nad Grafenauerjem, češ da je sramotno, če rojen Korošec sodeluje s „tujimi hujskači“. Pri tem se razvname tako, da bi mu bilo potrebno mrzlih obkladkov. Pravi, da je Grafenauer nemškega rodu, in kar je še več tako — bistroumni, kakor jih pač premore poštar Wieser!

Grafenauer govori!

Izvrstno kakor vedno je zagovarjal slovensko stališče poslanec Grafenauer, in dasi so ga napadali in motili nasprotniki ves čas, ga vendar niso mogli zbegati. Kar jih je še kaj razsodnih, so morali priznati, da se je Grafenauer držal dobro! Govoril je tako:

Gospôda moja! Ni moja navada, da bi se oglašal za besedo, ko se gré za to, da se kak predlog odkaze odseku. Da govorim danes, temu vzrok je predmet, o katerem je zdaj razgovor, in povod za to je dal tudi poročevalec. Predlagatelj je svoj predlog le kratko in površno utemeljeval. Jaz sem navajen, da se taki predlogi, ki prekoračajo delokrog deželnega zbora, preiskujejo in utemeljujejo strogo in stvarno. Stvarnega se je o celi stvari reklo prav malo, strasten pa je bil zadnji govornik. Če se oglašam za besedo, prosim, da obračate na moja izvajanja malo daljšo potrpežljivost kakor drugekrat.

Jaz govorim tu kot zastopnik koroških Slovencev, in sicer kot njih edini zastopnik, in kot poslanec čisto slovenskega okraja; zato smem zahtevati, da me poslušate dalje časa. — Utemeljevalec (Burger) je rekel, da je vladal v narodnem oziru na Koroškem vedno mir. Jaz pozdravljam mir, a mir, o katerem govorite vi, je gnil, in ne privandrancev s Kranjskega so ga motili, kakor trdite, marveč tisti, ki manjšini odrekajo narodne pravice in obstoj! (Klici: On ne govori k stvari.)

Jaz sem že pri stvari! Merodajno je v stvari, o kateri se danes razpravlja, gotovo pravosodno (justično) ministerstvo. Zato bodem najprej prebral ukaz, katerega je o jezиковnem vprašanju za vse dežele, v kojih prebivajo Slovenci, izdal pravosodno ministerstvo. Potem bom tudi dokazal, da gospodje od večine prav dobro znajo slovensko, ko jim to služi v njihove namene. — Dokazal bom tudi, da ni razlike med našo govornico in „novoslovenščino“, kakor vedno trdite. Izraz „bindiš“, katerega vedno rabite, pa je kaznjiv po § 496. kaz. zak., ker se rabi ta beseda zdaj kot psovka, in je ravno tako žaljiv, kot bi Nemce hotel imenovati zdaj „Švabe“.

Zdaj bom začel s čitanjem jezikovne naredbe za nas Slovence. Mi ne zahtevamo nič več ali nič manj, pred sodnijo nobenih drugih pravic, kot so zapisane v tem ukazu. Odlok se glasi:

Grafenauer nato prične čitati obširni odlok in se tudi ne dá motiti, ko nastane med nacionalci mrmranje in ugovarjanje. Ko je prišel s čitanjem nekako do srede odloka, deželni glavar pozvoni in pravi, da po njegovem mnenju odloka ni treba brati, ker je bil svoj čas objavljen in je torej obče znan. — Grafenauer temu ugovarja in pravi, da ima kot zastopnik slovenskega ljudstva pač pravico prebirati podatke, iz katerih se vidi, kaj gre temu ljudstvu. Zato hoče brati naprej. — Posl. Weiss: Le berite, mene zanima! — Grafenauer: Če tudi gospôda ugovarja, ne morem drugače kot da berem naprej. Drugače mi je vzeta priložnost, da se branim, in potem nimam tu kaj opraviti. — Konečno zahteva govornik, da se mora cela naredba sprejeti v stenografični zapisnik, ker drugače nima pomena. (Poslanec dr. Art. Lemisch: „Naredba danes ni več veljavna.“ — ? Saj nikoli ni bila razveljavljena! Ured.)

Grafenauer odločno: Jaz zahtevam, da se odlok sprejme v stenografični zapisnik; če deželni zbor tudi temu ne pritrjuje, bi se moral poprijeti najskrajnejših sredstev, da varujem pravico mojih volilcev in koroških Slovencev sploh. Od strani nemških nacionalcev se je govorilo o prenapetih, radikalnih zahtevah Slovencev, ali kakor pravite, „bindišarjev“. A mi ne zahtevamo nič več, kot nam je zajamčeno v tej naredbi. Če se nam nalagajo bremena in davki, smemo pač zahtevati tudi svojo pravico.

Dvomilo se je danes že, ima-li deželni zbor pravico, baviti se s to stvarjo. No, predlog bo napravil svojo „karijero“, — za kaj bo služil potem,

se bo videlo. Vse je le volilni manêver nemško-nacijonalne stranke.

Predlagatelj je tožil, da je prišel g. dr. Brejc iz Kranjskega, da pripada radikalno-slovenski stranki, to ni res, ker je pripadal in še pripada konservativni stranki. Rekel je dalje, da odvetnik dr. Brejc napravi vlogo v „novi slovenščini“, katere bajje koroški Slovenci ne razumejo, češ, da je pri nas znan samo „bindiš“-jezik. Tudi to ni res, kakor bom takoj dokazal.

Na našem c. kr. deželnem sodišču je naprava, učni tečaj, ne za „bindiš“-jezik, marveč za slovenščino! Od države je plačan voditelj tega tečaja učitelj Prešeren, da poučuje mlade avskultante ne v „bindiš“, marveč v slovenskem jeziku. Udeleženci teh tečajev, ki so vsi nemške narodnosti, dobé od države letne remuneracije, da se učé ne „bindiš“, marveč slovenskega jezika. Sodniki pri svojih prošnjah izkazujejo, da znajo slovenski, ne pa, da znajo „bindiš“-jezik! Čemu torej delate tu to razliko?

Povsod je razlika med pismenim jezikom in narečjem (dialektom); ravno tako pri nas Slovenci razumemo svoj pismeni jezik, kakor razumete Nemci svojega. Zato ne morete govoriti o „novi slovenščini“, češ, da je koroški Slovenci ne razumejo, ker ne morete delati razlike in govoriti o kranjskem, štajerskem ali koroškem slovenskem pismenem jeziku, kakor ne govorite o tirolski, koroški itd. pismeni nemščini.

Jaz sem omenil, da tudi nemški nacionalci dobro razumejo „novo slovenščino“, če to služi njihovim namenom. Kakor je omenil že g. poslanec Weiss, se je to pokazalo lansko leto ob volitvah za črtno kurijo. Izdali so takrat nemški nacionalci volilni oklic za celovškega podžupana doktorja Metnica, kateri oklic je pravilno pisan prav v tistem jeziku, katerega danes imenujete „novo slovenščino“. In ta oklic se obrača do volilcev volilnega razreda, v katerem volijo ljudje, ki so najmanj izobraženi! Vi sami ste tedaj prepričani, da ti ljudje zastopijo „novo slovenščino“, ker bi drugače tega oklica ne bili izdali!

Tisk tega oklica je prav dober in pravilen. Tiskal ga je, kakor stoji tu, tiskar Kleinmayer v Celovcu. Posl. Pinterič je prej klical, naj so Slovenci prijazni nemščini („deutsch-freundlich“). Glejte, tu so podpisani tisti vam prijazni Slovenci, ki so podpisali čisto slovensk, ali če že hočete tako, „novoslovenski“ volilni oklic, in razširili ga med slovenskim ljudstvom, gotovo, ker so vedeli, da bo ljudstvo to slovenščino tudi razumelo. Drugače bi takega oklica ne bili izdali. Čitanja naredbe justičnega ministerstva niste dovolili, gotovo dovolite, da preberem ta tako značilni, lepo slovenski oklic, ker je tako kratek in točen.“

Izhod iz zbornice.

Poslanec Grafenauer nato prične citati iz lanske volilne borbe znani nemško-nacijonalno-slovenski oklic in dela pogostoma opazke, kako pravilno, povsem po „novoslovensko“ je sestavljen ta oklic. Opetovano poudarja, da so na volilnem oklicu podpisani samo možje-„naprednjaki“.

Nemško-nacijonalne poslance pa je to branje zadelo v živo. Najprej ugovarjajo, a ne pomagajo nič. Metnitz sedi bled na svojem prostoru in se v zadregi — smehlja. Neuner zraven njega ne vé, kaj bi storil, „nemški značaj“ celovškega mesta je očitno zopet v nevarnosti, in kako naj ga brani? Drugemu možu je prišla pri tem nova misel: s svojega sedeža se dvigne dolgi dr. Artur Lemiš in hiti proti vratom ter med potjo miga svojim privržencem, naj mu sledijo. Polagoma se vzdignejo nekateri gospodje in capljajo kakor ovce za svojim voditeljem. Metnitz ne vé, ali naj posluša svoj volilni oklic, ali naj gre iz dvorane. Nazadnje izgine še on, vedno sladko smehlja se v vidni zadregi, da se njegov volilni oklic tako slovesno bere na najprimernejšem mestu! V dvorani ostanejo izmed nacionalcev samo 4 poslanci. — Grafenauer bere naprej. Posl. Weiss stopi k deželni glavarju in ga opozori, da deželni zbor ni več sklepčen. Glavar pozvoni in nacionalci se zopet vsujejo v dvorano. Poslanec Weiss kliče: To je strankarstvo! To ne gre! Nekateri poslanci se hudujejo nad tem.

Grafenauer je med tem prebral oklic in nadaljuje: „Ti, ki so pisali, so tisti „naprednjaki“, kakoršnih si želite vi! — Meni se zdi čudno, da so gospodje, ki slovenski ne razumejo, ostavili dvorano; imajo pač toliko zanimanja za naš jezik, kot jaz za Burgerjev predlog. A tisti, ki so slovenskega rodú tu, in ki spadajo vsi k v oklicu omenjenim „naprednjakom“, bi imeli ostati tu. — Kar se tiče še stvari same, gre zato, ima-li odvetnik pravico, vlagati slovenske vloge, ali ne, in katere dolžnosti ima sodišče. O tem razsojati ni naša stvar. Če jih sme napravljati, napravljaj jih bo v vedno večji meri in sodnja jih bo morala sprejemati. — Vkljub vsemu besedičenju bo ta predlog napravil svojo popolno „karijero“; a po-

čakajte: „mizerija“ pride sama ob sebi, te ni treba želiti, ne predlagati.

Posl. Kotz napada na to zlasti poslanca Weissa, ter v ostalem ponavlja, kar so pisali nemškutarski listi. Pravi, da so tudi nemški konservativni listi prinesli slovenske oklice, radi česar mu Weiss očita, da je lagal. Deželni glavar radi tega pokliče Weissa k redu.

Posl. dr. Waldner se je na to spraval nad Grafenauerja, ter skušal ovreči njegova izvajanja. Govoril je zelo strastno, predrzno, kakor bi samo on imel oblast, v deželnem zboru kaj govoriti. Sklicuje se na neke postave iz l. 1781. in 1796. (!!) ter imenuje jezikovne naredbe „einen Fetzen“. Na državne osnovne postave je pozabil, ker mu narodna ravnopravnost ne ugaja. — Čim dalje govori, tem bolj se razvname in tembolj sili proti poslancu Grafenauerju, ki složno sedi pred njim in mu mirno ter hladno gleda v oči! Ko veleizobraženi profesor vpije vedno bolj, mu reče Grafenauer: Prosim, g. profesor, vsedite se, mi ja moremo čisto složno govoriti, ali govorite vsaj s svojega prostora! — To razkači dr. Waldnerja še bolj, da vpije še strastneje in označuje Grafenauerja kot pravcatega hudodelca, ker se je potoval za pravice svojega rodú. Istotako napada poslanca Weissa. — Lep gospod to! Vsa čast takim poslancem!

Grafenauer odgovarja: Danes me je profesor, in kolikor vem, celo vseučilišni profesor vzel v šolo („geschulmeistert“). (Dr. Waldner: Jaz nisem „šomašter“.) Jaz morem g. dr. Waldnerju zagotoviti, da mi more samo tedaj govoriti (oziroma: pljuvati, ur.) v obraz, kadar mu jaz gledam v obraz! Njegova izvajanja so me pustila hladnega. On me je označil za hudodelca, ker sem prebral postavno določbo; naj je le tako dober ter naj se potruji, da tudi uradu, ki je to naredbo izdal, t. j. pravosodnemu ministerstvu, dokaže, da so njegove trditve resnične. Naredba je še danes veljavna (klici: ni res), in dokler mi dr. Waldner nasprotnega ne dokaže, obstojimo na tem, da se mora slovenski, v našem materinem jeziku obravnavati pred našimi sodišči, zakaj po postavi imamo pravico do tega! Čim več nas bodete tu preganjali, tem bolj bomo to zahtevali. Kaj vpije dr. Waldner nad menoj? Liberalna nemška večina je v državnem zboru sklenila državne osnovne postave, ki nam jamčijo ravnopravnost! Po postavi imamo pravico, to pravico bomo zahtevali, naj dr. Waldner vpije, kar in kolikor hoče!

Na galeriji se čuje: „Bravo!“ — Posl. Hönlinger zakliče: Kaj je to, da se na galeriji kliče bravo? — Ko so za dr. Waldnerjem na galeriji glasno vpili in ploskali, se izmed poslancev ni nihče oglasil, še prav dobro se jim je zdelo! Tako so v vsem pristranski!

Konečno klobasari še dr. Metnitz ravno isto, kar je bil klobasari v obč. odboru, tako da ga niti njegovi pristaši ne poslušajo. — Predlog se odkaze gospodarskemu in juridično-političnemu odseku, pride torej še enkrat pred deželni zbor.

* * *

Znameniti berlinski profesor Mommsen je nedavno poslal Angležem neko pismo, v katerem imenuje Vsenemce in nemške nacionalce „narodne norce“. Vsenemska zveza zdaj zahteva od Mommsena, naj ji pové vzrok, zakaj je to storil. Mi mu svetujemo, da pošlje izjave in govore vseh tistih, ki se sedaj na Koroškem repenčijo in protestujejo zoper ravnopravnost slovenščine, ker s tem bo svojo trditve gotovo lahko in dobro dokazal.

† Martin Štih.

Neizprosna, kruta smrt je nam pobrala zopet odličnega slovenskega moža, značajnega slovenskega kmeta, navdušenega in delavnega slovenskega rodoljuba, kakeršnih nam na Koroškem primanjkuje vedno več!

Po dolgi, hudi bolezni je dne 15. oktobra ob 11. uri v noči v Št. Janžu v Rožni dolini zatisnil svoje oči spoštovani posestnik, gosp. Martin Štih p. d. Šlemic, načelnik tamošnje slovenske posojilnice. Dosegel je komaj 54 let; v lepi možki dobi ga je pred letom dnij vrgla bolezen na posteljo, stanje se mu je menjavalo, a zdravje se mu ni več povrnilo. Previdnega s sv. zakramenti za umirajočce je smrt rešila zemeljskih muk, skrbij in trpljenja.

Velika je žalost ob prezgodnjem grobu tega izvrstnega moža: žena Ana, rojena Umanik, žaluje za dobrim soprogom, hčerke Marija, Katarina, Ana in Barbika objokujejo ljubezen in skrbnega očeta, brat Ivan ter sestri Marija in Apolonija Štih vzdihujejo za dragim bratom, ker jim vsem je bil mnogo prezgodaj vzeti! Smrt Martina Štiha bridko obžaljujejo sosede, katerim je bil vedno drag in požrtvovalen svetovalec, tovariš in pomočnik. Za Marti-

nom Štihom srčno žaluje slovenski Rož in ves slovenski Korotan, ker je izgubil enega svojih najboljših sinov!

Dobrih slovenskih starišev, p. d. Šlemicvih v Št. Janžu sin, se je Martin Štih šolal nekaj let v Celovcu, pozneje pa je prevzel za očetom domačijo. Svoje delovanje pa ni omejil le na svoje domače gospodarstvo, rad je pomagal tudi sosedom, in vneto ter uspešno je posegal tudi v naše javno življenje. Rad in pridno je prebiral slovenske knjige in časnike ter se iz njih navduševal za svojo slovensko domovino. In te ljubezni ni skrival; ni je nosil samo v srcu, marveč tudi v srcih svojih sorjakov je vzbujal in pospeševal domovinsko ljubezen s spretno svojo zgovornostjo, z lepimi svojimi vzgledi.

Skrbeč za probujo svojih rojakov je osnoval in dolga leta vodil podružnico sv. Cirila in Metoda za Št. Janž in okolico; da pripomore svojim sosedom do gmotne samostojnosti in jih reši iz odvisnosti od narodnih nasprotnikov, je deloval pri osnovanju slovenske posojilnice v Glinjah ter je sam osnoval tudi slovensko posojilnico za Št. Janž in okolico. V tej se je trudil in deloval, dokler ga niso zapuščale moči in marsikateri kmet se ima za hitro gmotno pomoč zahvaliti ravno njemu.

Mnogo se je trudil blagi pokojnik za svojo domačo občino Svetnavas, kateri je bil večkrat župan. Ni se ustrašil znanih domačih nasprotnikov, katerim ni bilo nobeno sredstvo preslabo v borbi zoper slovensko stranko; ni se zbal krivičnega nasprotovanja znanega celovškega mogočnega, ki je Štihu metal polena pod nogo, mu nasprotoval, kjer je le mogel; ni se ustrašil tudi težkih gmotnih žrtv in odločno, neustrašeno se je potoval za pravice svojega slovenskega naroda, zlasti za slovensko uradovanje v občini. Z vsemi silami, z vsemi, še tako nečednimi sredstvi je znana klika delala zoper Martina Štiha; gonili so ga okrog sodišč in stavljali celo pod policijsko nadzorstvo, a on je mirno hodil svojo pot, — pot resnice, pravice in domoljublja, in v kljub tolikim napadom, tolikemu preganjanju je ostal neomahljiv, trden kot skala, ki štrle proti nebu nad njegovim rojstnim krajem!

Pokojni Martin Štih je bil med osnovatelji katoliško-političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem in do zadnjega tudi društveni odbornik. Mnogokrat je nastopal kot govornik na društvenih shodih in ljudstvo je rado poslušalo njegovo premišljeno in poljudno besedo. Zlasti za časa volitev se je zelo trudil za narodno stvar in večkrat je bil tudi od naše stranke postavljen za kandidata za državno-zborske in deželnozbornske volitve.

Ko se je v jeseni l. 1892. podala deputacija koroških Slovencev na Dunaj, da tam pojasni in utemeljuje zahteve koroških Slovencev, je bil član te komisije tudi naš Martin Štih. Rad se je udeleževal slovenskih shodov in slavnostij tudi izven naše dežele in ob takih prilikah mu je kar žarelo oko, ko je videl zbrane brate Slovence in se je ob navdušenih govorih vnel za domovinsko stvar.

Obnašanja je bil pokojni Martin Štih zelo skromnega, priljudnega. Kdor ga je poznal, ga je moral spoštovati, vsakemu se je priljubil. Zato bodo poročilo o njegovi prezgodnji smrti povsod sprejeli z največjim obžalovanjem, s srčnim sočutjem. Štiri meseci so pretekli, odkar je pisec teh vrstic srečal Štiha zadnjikrat na celovških ulicah. Telo je bilo vsled hude bolezni že vpognjeno, na obrazu so se poznali že sledovi prestanih muk, a oko mu je še vedno bistro žarelo. S kolikim zanimanjem je še takrat govoril o narodnem našem položaju, kako je vsaka njegova beseda kazala srčno ljubav in skrb za našo milo domovino.

Oko njegovo je sedaj ugasnilo; srce, katero je vedno utripalo za Slovencev čast in pravico, je utihnilo; duša njegova se je povrnila k Vsevečnemu; umrl nam je Martin Štih! A spomin njegov ostane živ med nami in duh njegov naj obvlada nas vse, zlasti stanovske njegove tovariše, naše kmete! Končal je svoje zemsko življenje, ki je bilo življenje ljubezni, dela, žrtv in trpljenja za koroške Slovence!

Mili Bog mu bodi bogat plačnik za vse!
N. p. v m.!

Koroški deželni zbor.

Ker zadnjikrat nismo mogli poročati o sejah dež. zbora, poročamo danes tudi o prejšnjih sejah vsaj važnejše stvari.

11. seja, dne 2. okt. Podpora za dobrovaško cesto v okrožju občine Grabstanj se zviša od 190 na 300 K, za zboljšanje ceste iz Poreč v Blatograd se dovoli 300 K. — Ravnatelj katoliške sirotišnice v Trgu, P. Kayser, je prosil za podporo, katera pa se je odklonila, dočim se daje lutovski sirotišnici blizu Trga letna podpora. Poslanca Weiss in dr. Puvpac sta radi tega liberalno večino ostro prijela. Nacijonalni govorniki, zlasti Franc Huber, so govorili zelo sovražno zoper katoliško sirotišče. —

Voditeljem šol na Golšovem, Radišah in pri sv. Vincencu se dovoli krajevna doklada po 300 K. — Za vzdrževanje del pri smerškem potoku se dovoli 10 % dež. donesek v znesku 2400 K. — Občini Grabštanj se dovoli 200 K za kriški most. Za strugarsko šolo v Naborjetu se dá 400 K. —

12. seja, dné 3. okt. Za obrtne učence se dovoli dvoje štipendijev po 300 K za prihodnjih 6 let. — Za zazidanje št. Danijelskega potoka se dá 211 K. — Sprejme se postava o zazidanju Valentinovega potoka pri Muti. Dežela bo zanj plačala prvo leto 5400 K. — Franc-Jožefovemu zavetišču (asilu) v Aleksandriji se dovoli 100 K podpore. — Cestarji v Melski dolini prosijo, naj se jim zviša plača. Posl. Weiss govori za to, a prošnja se odkloni.

13. seja, dné 6. okt. Društvu za oskrbo slaboumnih se dovoli 4000 K. — Računski zaključki za l. 1901. in 1902. se potrdijo. Deželni zaklad je imel za leto 1901. vkup 3.745.051 K, za leto 1902. vkup 3.960.252 K potrebščine. Deželni šolski zaklad je imel isti leti 1.388.791 K, oziroma 1.445.206 K potrebščine.

14. seja, dné 7. okt. Več občin je prosilo, da dežela prevzame doslej občinsko cesto iz Škofjega dvora v št. Donat v svojo oskrb. Deželnemu odboru se naroči, da potrebno poizveduje. — Za pospeševanje planinstva se dovoli za leto 1904. 6000 K. Posl. Grafenauer omenja, da je v mnogih krajih strogo postopanje gozdarjev planinstvu škodljivo. — Občini Dholica se bodo plačevale obresti za 40.000 K, kateri znesek vzame na posodo za razširjanje šole. — Za rezljarsko šolo v Plajbergu se dovoli 200 K. — Društvo pravnikov na Dunaju prosi podpore. Dr. Pupovac pravi, da obstoji društvo iz velikega števila lenuhov, ki ves dan mečejo karte; vsaka podpora bi bila odveč. — Za povzdigo konje-reje se dovoli 3000 K podpore.

15. seja, dné 8. okt. Reši se več manj važnih predlogov. Za podkovsko šolo v Celovcu so postavili nov hlev, ki je stal 33.769 K. Pri tej priliki govori posl. Grafenauer o razmerah na imenovani šoli, zlasti kako se tam odškodujejo kovaški pomočniki. Sinovi naših kovačev po deželi so večinoma reveži; na mesec dobijo odškodnine 16 K, a s tem morajo plačati stanovanje in hrano; to je vsekako premalo. Zato naj deželni zbor poskrbi za to, da se bo ta plača revnim kovačem, ki pridejo z dežele, povišala. Da se morajo kovači kaj več naučiti, bo vsak gospodov izprevidel; zato pa, da se v Celovcu uči, vendar ne more stradati. Posl. Hönlinger pravi, da bo to stvar sprožil v odboru kmetijske družbe. (Kakor čujemo, so besede g. Grafenauerja že imele uspeh, ker je že sklenjeno, da se plača kovačem na podkovski šoli zviša.)

Nemško-radikalno gospodarstvo.

V St. Pölten-u na Nižje-Avstrijskem imajo meščani župana Völkl-a, ki se že dalj časa odlikuje s strastnim nasprotjem proti krščanskim strankam. Znal je vzlasti krščanka zborovanja napadati s svojimi mestnimi fantalini.

V Nižje-Avstrijskem deželnem zboru so se dné 17. septembra o tem županu govorile zanimive reči. Poslanec Bielohlavek je pravil: Ko se je mes. aprila 1903 pregledoval obč. račun l. 1902. našli so se največji nedostatki. Župan rabi denar za razne potrebe, za katere nikakor ni namenjen. Leto 1902. ima primanjkljaja 120.000 kron, in vsako leto ima občina primanjkljaja 30.000 kron, o katerih se pa ljudem ničesar ne pove. Da ni treba povišati občinskih doklad — ponarejajo (gefälscht) se izkazi. V računu za l. 1901. je zatuhtano, da občina posojilnici dolžuje 60.000 kron obresti. Za kanaliziranje mesta si je dal župan dovoliti potrebno svôto denarja; ko ga je imel, delal je kot kak bankeoter, ki eno luknjo odpre, da drugo zamaši. V bolnišnici se je izneverilo denarja; koliko ga je bilo ukradenega, in kdo je ukradel, dognala bo preiskava. Svoje zemljišče je Völkl zelo dobro prodal. V treh letih ima občina pravico odkupiti plinarno, in zdaj se je pod predsedništvom župana Völkla napravil odbor, ki hoče si osvojiti del dobička plinarne. Kaj takega, pravil je govornik, se še nikdar v kaki občini ni godilo!

Dr. Pattai je potem poročal, kako se Völkl vede proti deželnemu odboru. Deželni odbor ima pravico občine nadzorovati, a Völkl je to nadzorstvo tako razdražilo, da se je v občinski seji izrazil: Nemci si morajo poiskati drugo domovino, in treba je vse storiti, da se Avstrija podré.

Poslanec Kern je naglašal, da bi na Nemškem kje tak župan bil takoj odstavljen, in dr. Lueger je stvar pojasnil z opazko, da je Völkl prijatelj deželnega predsednika na Nižje-Avstrijskem.

Če bi bilo kje treba prijati liberalce za ušesa, tam se na Avstrijskem pač navadno ne gane nobena oblast!

Dopisi.

Za „Narodno šolo“ v Velikovcu so darovali: Č. g. Ivan Lubej, župnik pri Jezeru, 5 K; č. g. Matevž Riepl, župnik v Medgorjah, nabral na pastoralni konferenci dné 7. julija t. l. v Grabštanju 33 K; župnik Jurij Trunk v Kazazah nabral pri pastoralni konferenci v Pliberku dné 8. julija 29 K; č. g. duhovniki velikovške dekanije, dné 9. julija na pastoralni konferenci v Grebinju zbrani, 19 K; M. K. v Grebinju 3 K; č. g. duhovniki, zbrani pri konferenci v Dobrovasi 24 K, in na konferenci v Kotmarivasi 18 K; Neimenovan rodoljub 3 K 80 vin; Janko Šnedic, provizor v St. Petru pri Grabštanju, svoj zaslužek v Dolini pri Pokrčah 5 K; Ign. Muri, mlinar in posestnik na Jezerskem, 10 K. Na novi maši č. g. Iv. Kogelnika nabral č. g. provizor Jožef Dobrove 33 K 70 vin.; duhovni zbrani na pastoralni konferenci v Trbižu, 10 K; Boštjan Cikulnik p. d. Čarnik v Šmarjeti pri Velikovcu 3 K. Č. g. duhovniki velikovške dekanije, zbrani na drugi pastoralni konferenci dné 22. sept. t. l., 15 K. Zivela nevsahljiva slovenska darežljivost; France Mihl, župnik v St. Lipšu pri Zoneku, 20 kron. Slovenski abiturijentje celovški po gosp. Rud. Silanu 8 K. Skupaj 239 K 50 vin. Lepa hvala! Ziveli nasledniki!

Mohličice. Iz Mohlič se nam poroča, da hoče tamošnja provizorjeva kuharica, ker baje ne zna slovenski, uvesti v cerkev nemško cerkveno petje. V resnici se je dné 5. t. m. pelo nemški. Pohlevni Slovenci pač vse pripustimo! Ta slučaj moramo imenovati naravno škandal. Kaj se ima ženska vmešavati v cerkvene zadeve? Zavedni Mohličani, na Vas je, da take sramote ne pripustite več! Saj imate dobro izvežbane pevce, iz katerih grl donijo pesmi po vaši cerkvi v vam razumljivi domači besedi. Kuharice pa naj ostanejo pri ognjišču; tam naj pridno sučejo njim pristojno orodje — kuhljo!

Veliki Strmec. (Slovensko izobraževalno društvo za Gozdanje in okolico) je sklicalo svoj zadnji shod na Velikem Strmecu. Na Gozdanjah človek nisi več varen; kajti še ni bilo tu zborovanja, da bi „unterlerar-maladinar-jeva“ garda ne razgrajala s psokami, kamenji itd. — Toda pustimo to! Obrnimo se rajk vevrlim Šentjurčanom. Zborovanje je trajalo od ¼ 4. ure popoldne, dné 11. oktobra, pa do noči. Govori so bili zgolj poučljivi, suho-strokovni. Pa videli smo, da naše ljudstvo tudi take govore rado poslušča. Prvi govor se je sukal okoli zemljiškega davka, katastralnih map, imovinskih pol. Ali to ni potrebno za ljudstvo? Še sicer bolj probujeni posestniki o teh tako važnih rečeh premalo vedo. Kdo si zna svoj davek sam izračunati? Kdo kontrolirati svoje davčne bukvice? Kdo zna sam meriti na podlagi map? Kdo ve kaj natančnejega o čistem dobičku svojega posestva? Kdo o tistih 22,7%, kdo o številki 2880? Itd. itd. Na vsa ta vprašanja je skušal odgovoriti govornik, g. J. Maierhofer, kolikor mogoče poljudno. Drugi govornik, vrli in vsestransko podkovani g. J. Vošpernik je pa predaval o testamentih (oporokah). Velevažno, jako potrebno! Kdo naj naredi testament, kdaj, kako, koliko treba prič, kdo so nujni dediči, kdo glavni itd. itd. Vse to je lepo poljudno razkladal. Povedal je tudi, da so ljudje sami krivi, če se testament zavrže, če nastanejo tožbe, preklinjanja, plačevanja, nepotrebne ceditve itd. Ljudstvo je pazno poslušalo, in videti je bilo, da se je marsikateremu posvetila nova luč. — Po zborovanju smo se zabavali s petjem, gramofonom, šaljivimi govori, pesmami, deklamovanjem in komičnimi prizori! Čegavi so bili? Kdo bo še le vprašal tu na Koroškem? Saj veste: Ožbej je tudi bil! — Počastil je to zborovanje tudi naš vrli poslanec g. Grafenauer. Kar imamo mi edino, samo eno, to moramo braniti, čuvati — naš jezik! V dobro premišljenem, vrlo sestavljenem govoru je nam on to resnico utemeljeval. — Imeli smo se dobro, ljubljeno tam na Velikem Strmecu, biseru našega Korotana. Kdor ni gledal še kras slovenske zemlje iz Velikega Strmeča, ta ne ve, kaj imamo! Živio!

Žabnice. (Nesreča.) V soboto 10. oktobra zvečer se je zgodila velika nesreča na državni cesti sredi vasi. Proti mraku se pripelje neka igralna družba s svojim velikim hišnim vozom po vasi, kjer je cesta radi šodra in peska najbolj zasuta, tako da skoraj ni bilo mogoče voziti s praznim vozom, posebno pa nevarno po noči; ko pripelje do najbolj nevarnega kraja, prične se voz v pesek pogrezati, žena hoče voz držati, da se ne prevrže, v istem trenutku se voz prevrže in žena pade pod voz. Strehla od voza ji je zlomila obe nogi in jo hudo zmečkala; revica je ležala pod težo voza, dokler je niso rešili domačini izpod njega. Peljali so jo v bolnišnico na Trbiž; gotovo revica ne okreva več. Kdo je temu kriv? V prvi vrsti cestni erar, ker ni pustil ob pravem času šodra iz ceste zvožiti, drugič pa to, da ni bilo na dotičnem mestu nobene svetilke. Ko bi bila luč na dotičnem mestu, bi voznik koj videl, da je v nevarnosti, tem slabše bilo je tudi to, da so dotični, ki šoder iz ceste odvažajo, pustili ravno tam največjo lužo in globok jarek; to je povzročilo to nesrečo. — Poroča se nam dalje: Kdo je vzrok tej nesreči? Gotovo nikdo drugi, kakor nek merodajni strokovnjak v Beljaku. Kakor je vsakemu znano, smo imeli pred enim mesecem veliko povišanje. Prinesla je na cesto 1—2 metra visoko šodra in peska. Šoder bi bil že

lahko pred 14 dnevi izvožen raz ceste, če bi oni gospod ne bil zapovedal, šoder na cesti pustiti. Proti temu so občina in posestniki protestirali, a nič ni pomagalo, dokler se niso telegrafično obrnili na deželno vlado in prosili komisije iz Celovca. Komisija je ukazala, da se mora šoder iz ceste odstraniti. Ko bi tedaj koj pričeli šoder odvažati, bi imeli sedaj lepo cesto, in ta nesreča se ne bi bila zgodila. Danes je nad en mesec dnij od povišanja, a cesta od Žabnic do Ukev še ni odprta težkemu prometu. Ako bi bilo takoj oddano delo Žabničanom, bi že davno imeli lepo cesto, toda oddali so ga laškimi podjetnikom. Domačini so proti temu protestirali in dosegli, da se je domačinom delo oddalo. Isto tako se godi v Ukvah. Delo slabo napreduje, akoravno je par tisoč laških delavcev v celi dolini, kajti vse delo je napačno urejeno.

Ukve. (Po povišnji.) Promet skozi Kanalsko dolino se je zopet otvoril dne 8. t. m. Isti dan si je škodo po Kanalski dolini ogledal železniški minister vit. pl. Wittek, ki je prišel tudi v Ukve in podaril tamošnjim oškodovanim 200 K. Spremljal je ministra g. okr. glavar Schuster, ki mu je dal potrebna pojasnila. — Pri železnici je delal eden bataljon železniškega polka in 3000 drugih delavcev, da so progo vsaj za silo mogli prirediti za promet, kar se je zgodilo v 23-dneh. To je pač velikansko delo z ozirom na škodo, ki jo je povodenj povzročila baš v naši dolini. Da se je mogla proga od Ukev do Pontablja, ki je dolga 15 kilometrov, vsaj za silo otvoriti prometu, je stalo 600.000 K.

Dob pri Pliberku. (Politični shod.) „Katoliško-politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem“ je sklicalo na dan 4. oktobra shod v gostilni pri Likebu, ki se je ob ugodnem vremenu in ob zelo obilni udeležbi presijajno izvršil. Kot prvi govornik je nastopil naš deželni poslanec gosp. Grafenauer, ki je zelo zanimivo in poljudno poročal o svojem delovanju v deželnem zboru, ter bičal in obsojal počenjanje deželnozborske večine, ki tako samovlastno gospodari z deželnim denarjem, in ga trosi za reči, od katerih nima dežela nobene koristi, še manj pa ubogi kmet. Navedel nam je prav čudne vzgled. Za televodno društvo v Celovcu je potrosila 100 gld., muzikalnemu društvu je dovolila 400 gld., za nepotrebno cesto ob Vrbskem jezeru 80.000 gld., za neko veselico ob prihodu planinskega društva v Celovec 500 gld., docim za kmete v Hohenpressen, katerim je toča vse pobila, niti 200 gld. niso hoteli privoliti. Dalje je nam g. poslanec tudi povedal, kako se je potegoval za narodne šole, kakoršne bi imeli biti in si jih želimo, in še mnogo drugih zanimivih točk. Poslušalci so z velikim zanimanjem sledili govorniku ter z navdušenimi „živijo“-klici in ploskanjem izrazili mu svojo zahvalo in svoje zaupanje. — Drugi govornik, č. g. Trunk, je v jedratih in duhovitih besedah pokazal, kakšna naj bo naša politika. Najprej je dokazal, da ima vsak pravico in pa tudi dolžnost politizirati, in je izborna pobijal jalove izgovore, ki se tolikokrat slišijo, na primer: politika nam nič ne pomaga itd. Prvič je politika vsakega dolžnost, ali potem koristi ali ne. Drugič pa ni res, da politika nič ne pomaga; nasprotno, politika je dandanes vse. Najboljši dokaz so nasprotniki, ki se ob času volitev toliko trudijo in pehajo. Nobena pot jim ni pretežavna, nobena kočja prečna, da bi ne šli po agitirah. Dolžnost je torej vsakega izmed nas, da agitira, posebno pa kmetje med seboj, ker se gre za njih koristi. Treba je pa tudi, da pridno prebiramo časopise, da izvemo, kaj se vse godi po svetu. Vsak mora, — to je prva in najvažnejša točka, — pri samem sebi začeti politizirati, pri svoji osebi in pri svojem domu. Seveda je tudi treba edinosti in vzajemnosti; naš klic naj bo vedno, kakor ob času kmetiskih uporov: „Le vkup, le vkup, uboga gmajna!“ Naša politika naj bo tudi narodna, to je slovenska. Kdor zna nemški, še ni Nемец, naj se tudi ne štuli za Nemca. Spoštujmo same sebe, če hočemo, da nas bodo nasprotniki spoštovali. Konečno, je sklenil govornik, se gre v politiki za to, ali gremo v boj za Kristusa, ali za Antikrista. — Čast. gosp. Božič je v kratkih besedah nas opominjal, naj se povsod in vsikdar zavedamo, da smo Slovenci, povsod odločno zahtevamo svoje pravice; naj nikar ne bomo tako hlapčevsko ponižni, da ne bomo podlagla tujčevi peti. Slednjich je prosil, naj zborovalci ne pozabijo „Družbe sv. Cirila in Metoda“; naj vsak daruje po svoji zmoglosti, naj vsak kupuje užigalice družbe sv. Cirila in Metoda. S trikratnim „slava“ na presvitlega cesarja smo sklenili zborovanje. — Pri tej priliki izrekamo zborovalci iskreno zahvalo g. gostilničarju, ki nam ni samo dobrohotno prepustil prostore, ampak nas tudi dobro pogostil, kakor tudi dekletom, ki so sobo tako lepo ovenčale. — Na shodu so se tudi sprejele soglasno in z navdušenjem sledeče resolucije: 1. Na shodu katol. polit. gosp. društva za Slovence na Koroškem v Dobu pri Likebu zbrani zborovalci izrekajo svoje neomajano zaupanje in zahvalo svojemu vrlemu deželnemu poslancu, gosp. Fr. Grafenauer-ju, ter ga prosijo, da bi se tudi še zanaprej tako neustrašeno potegoval

za naše koristi. — 2. Na shodu kat. polit. gospod. društva za Slovence na Koroškem v Dobu pri Likebu zbrani zborovalci obsojajo in protestirajo proti samovoljnemu ravnanju deželnozbornske večine, ki trosi denar za svoje strankarske namene, za kmeta pa nima ne srca ne smisla. — 3. Na shodu kat. pol. gosp. društva za Slovence na Koroškem v Dobu pri Likebu zbrani zborovalci obsojajo današnje šolske razmere na Koroškem ter se izrekajo za pouk na podlagi materinega, to je slovenskega jezika.

Bistrica v Podjurski dolini. (Ribe pogrešajo.) Pliberškemu županu Herbstu so zmanjkale baje nekatere ribice v bistriškem potoku. Nek petnajstleten služben fant si je menda včasih privoščil veselje ter jih je lovil. Kajpada, da so radi tega vsa „očesa postavte“ ali orožniki po koncu ter stikajo po zgubljenih ribah, celo priče se zaslišavajo. — Pač čudno! Kadar je pa kak dvoboj, ali pa se izvrši kak napad na mirne zborovalce, tedaj se pa vse tako nekako tiho pokoplje! Kje pa tiči vzrok?

Darovi.

Za pogorelece v Brežkivasi pri Šmihelu nad Pliberkom so dalje darovali p. n. gg. (III. izkaz): Baron Helldorf, nadporočnik itd. v Lipici 100 K; V. Poljanec, provizor v Št. Juriju na Vinogradih, 20 K; Ivan Širnik, župnik v Št. Rupertu, 10 K; Anton Koller v Šmarjeti v Labudski dolini, 10 K; župni urad na Otoku, II. darilo, 6 K; neimenovana gospa po č. g. Franc Lasser-ju 30 K; dr. Josip Somer, stolni korar itd., II. darilo, 20 K; po dr. J. Höfferer-ju, zdravniku v Pliberku, 39 K 44 vin.; Valentin Primožič, župnik, 10 K; župni urad Libeliče 11 K; Anton Klemenčič, župnik, 20 K; Franc Treiber, župnik, 6 K; Valentin Kraut, župnik, 10 K; tvrdka Mayfarth na Dunaju 10 K; vkup 302 K 44 vin. Srčna hvala! — Darove sprejema župni urad v Šmihelu nad Pliberkom.

Za povodnji poškodovane v Kanalski dolini (Ukve) so poslali nadalje: slavni občinski svet deželnega stolnega mesta Ljubljane 250 K, p. n. gg.: Benedikt, gostilničar pri sv. Joštu, 1 K; omizje „pri roži“ v Ljubljani 25 K, Emilija Beneš v Litiji 10 K; iz Mirne na Kranjskem so nam poslali: ggč. Ljubica Škarja 1 K, Frančiška Praprotnik 1 K, Apolonija Grčar 1 K, neimenovana 1 K, Micika Planinšek 1 K, Mici Uhernik 60 v, gg. I. Kastelic 1 K, A. V. 1 K, Anton Kramar 1 K, A. Šular 2 K, nadučitelj Mat. Jenko 1 K, Davorin Grčar 1 K, Anton Planinšek 1 K, Anton Planinšek ml. 1 K, Jožef Pleskovič 1 K, Josipina Blaž, Mozirje pri Celju, 7 kron, nabrano v veseli družbi v gostilni „pri lipi“, omizje „pri roži“ v Ljubljani drugi dar 10 K, skupaj 318.60 kron; prej izkazanih 345 K je skupaj 663.60 kron. — V živežu so darovali: gg. Katarina Lobisser, učiteljska vdova, in Tekla Faleskini v Trgu obleko; en kmet 1 žakelj krompirja in ena kmetica 1 žakelj rži, oba pri Mariji na Zili. Pomočni odbor izreka darovateljem srčno hvalo, ostale rojake pa prosi nadaljne podpore. Pošilja naj se na naslov: gospod Ivan Hochmüller, uradnik, Beljak, Hans-Gasser-Platz 2. **Odbor.**

Našemu uredništvu so poslali v isti namen p. n. gg.: Ivan Lubej, župnik na Jezerskem, 5 K; N. N. v Gospi sveti 10 K.

Novičar.

Na Koroškem.

Vsem tistim, ki se jih tiče! Gospiški časnik „Hrvat“ nastopa desetletnico svojega obstanka. Ozirajoč se na svoje delo, pravi med drugim: „Mi predobro poznamo pomanjkljivosti „Hrvata“. „Hrvat“ bi moral biti ogledalo in veden glasnik tega kraja od Kapele do Velebita, od morja preko Baga do Senja, in od todi na Uno in naše staro Bišče v nekdanji turški Hrvatski. Ali vendar ni to? Zakaj ni? Zato, ker ni toliko ljudij na delu, kolikor pri besedi, ker jih ni toliko, ki bi pisali, kolikor jih je, ki svetujejo, ker jih ni toliko, ki bi pomagali, kolikor jih je, ki — kričé! Oni pa, ki so najbliži na delu pri „Hrvatu“, ne morejo, tudi ob najbolji volji, dospeti v vsaki kraj, da bi tam gledali, čuli, prisluškovali potrebam naroda. Ali iz vsakega kraja bi se mogel oglašati iskren prijatelj naroda ter reči in napisati kaj. Tako bi bil list obveščen o vsem, o položaju, o novicah, o dogodkih in o vsakem kraju. Tako bi bolje izpolnjeval svojo nalogo. „Več glav več ve, več oči več vidi.“ — Kolikor besed, toliko resnice. Gotovo velja isto v polni meri tudi za naš „Mir“. Da bi vsi naši somišljeniki bili točni in hitri s poročili in pri agitaciji za naročnike, tedaj bi naš časopis dosegel ono višino, za katero stremiti bi bila dolžnost vseh, ki priznavajo krščanska in slovenska načela. Naj si zapišejo gornje besede za uho vsi tisti, ki se jih tiče! Koliko bi bilo poročati iz raznih krajev,

a v to poklicani — molcé! Da bi bili nezmožni, vendar ni mogoče po vsaj — 16-letnem učenju! A vlada mnogokrat prava duševna lenoba in obžalovanja vredna nemarnost! Tem ostrejše se potem kritizujejo tisti, ki kaj delajo in se žrtvujejo. Torej zapomnite si gornje besede in pohitite vendar enkrat na delo, vi vsi. — ki se vas to tiče!

Nadvojvoda Frane Ferdinand se je mudil od 4. do 14. t. m. s svojo soprogo, kneginjo Hohenberg, na lovu na svojih posestvih na Svinjski planini. Spremljalo ga je več odličnih gostov. Nadvojvoda je ustrelil 102 jelena. Vkup je bilo ustreljenih 162 jelenov.

Duhovske zadeve. V sredo 14. oktobra sta preminula dva mlada duhovnika krške škofije. Pri sv. Petru v Lesu je po osemnedevni bolezni umrl župnik č. g. Benedikt Hochl, star 29 let. Unelo se mu je slepo črevo. Porodil se je dne 21. marca 1874 v Št. Pavlu v labudski dolini, bil v mašnika posvečen dne 18. julija 1897. — V Radlah blizu Greifenburga je umrl župnik č. g. Anton Prucher, star 38 let. Bolehal je dolgo časa za boleznijo na pljučah. Porodil se je dne 12. oktobra 1865 v Gratweinu na Štajerskem, bil v mašnika posvečen dne 19. julija 1892. N. p. v m.! — Do dne 14. nov. je razpisana župnija Žihpolje do dne 27. nov. župnije Radle in Št. Peter v Lesu. — Za predstojnico elizabetink v Celovcu je zopet izvoljena m. Angelina Zemroser. — Č. g. Jos. Sporn, župnik v Pečnici, je imenovan za župnika v Hodišah. — Prestavljeni so g. provizor Ant. Kaplan iz Št. Jurija ob Zili v Medgorje; g. Jos. Štefan, kaplan v Volšbergu, za provizorja v Št. Peter v Lesu. Za provizorja v Radlah je imenovan tamošnji kaplan g. B. Gusger.

Potrjen zakon. Cesar je potrdil postavbo, ki jo je sklenil deželni zbor v zadnjem zasedanju, in ki določa, kako se imajo ob smrti posestnika razdeljevati kmetska posestva srednje velikosti.

Šolstvo. Na koroških gimnazijah je vkup 941 dijakov, in sicer v Celovcu 488, v Št. Pavlu 198, v Beljaku 255. — Podučitelj Val. Dobeiniger v Črešnjah je odpuščen iz šolske službe. — Za učiteljico na Brdi je imenovana kandidatinja Ter. Grabuschnig. — Deželni šolski svet je v zadnji seji dne 2. t. m. določil, da se ima zamuda šolske maše šteti ravno tako kakor zamuda šole.

Domača umetnost. Naš rojak akademični podobar g. Alojzij Progar je zadnji čas zopet izvršil več lepih del. Za nagrobni spomenik družine Meggerle na tukajšnjem novem mestnem pokopališču je izklesal dva angela, ki sta se umetniku prav dobro posrečila. Napravljena sta iz belega kararskega mramorja kaj lepo in primerno. — Dalje je modeliral g. Progar dva leva, ki bodeta izklesana v več kot naravni velikosti za rakev grofa Somzicha na Ogrskem.

Koroška deželna zavarovalnica ima za lansko leto nedostatka 43.971 kron. Brutodohodek premij je znašal 104.000 kron, režija (uprava) je pa znašala 42.000 kron. Res, krasno liberalno gospodarstvo, ako se pomisli, da je bilo treba od 104.000 kron dati 54.000 kron neki drugi zavarovalnici za podzavarovanje. Deželna zavarovalnica za živino pa je imela dohodkov 37.000 kron, stroškov pa 66.000 kron! Ako se te številke v kratkem ne zboljšajo, bo treba ta dva zavoda opustiti. Kako krasno pa cvetó slični zavodi na Nižje in Gorenje Avstrijskem, ki so v rokah mož krščanskih načel.

Osebné novice. Vladni svetovalec pri c. kr. deželni vladi, g. Fr. Kolenc, je stopil v pokoj. Tem povodom mu je cesar podelil v priznanje dolgoletnega zvestega službovanja naslov dvornega svetnika. G. Kolenc je bil svoj čas okrajni glavar v Velikovcu. — C. kr. deželne brambe ev. oficijal Jos. Haider v Velikovcu je dobil častno svetinjo za 40-letno zvesto službovanje. — V Libušah je umrla gospa Ana Hözl, žena tamošnjega nadučitelja.

— Za laškega konzula v Beljaku je imenovan tamošnji trgovec Lor. Scarpa. — Sodnijski adjunkt v Pliberku, gosp. dr. E. Wudich, je imenovan za okrajnega sodnika v Borovljah, sodnijski adjunkt g. K. Reimoser v Celovcu pa za namestnika državnega pravdnika v Ljubnu. Za okr. sodnika v Velikovcu je imenovan sodn. tajnik g. J. Kapun v Mariboru. — Prestavljen je notar g. J. Haas iz Velikovca v Maribor. — Žandarmerijski stražmojster A. Kral v Celovcu je dobil srebrni zaslužni križec s krono. — V Beljaku je dne 14. okt. umrl tovarnar in bivši drž. poslanec Jak. Moritsch, star 78 let.

Celovske novice. V Celovcu in sosednjih občinah je razglašen pasji kontumac. — Zavod za slaboumne (idijote) v Šmartnu so letos povečali in minuli teden otvorili. — Dne 13. okt. se je v tukajšnji vojašnici ustrelil 22letni prostak Anton Cuzak 17. pešpolka.

Drobiž. Na Ovčani, občina Bekštanj, je pogorela hiša, skedenj itd. p. d. Trantiniča z vso krmo in opravo. Zažgala je zlobna roka. — Pri Postrazišniku v Stražišču so dne 6. t. m. našli v hlevu mrtvega hlapca M. Wrana. Vzrok nagle smrti: Preobilo žganje! — V Žrelcu dobijo prihodnje leto

žandarmerijsko postajo. — Mesto notarja v Velikovcu je razpisano do 31. oktobra. — Biserno poroko (60 letnico) sta dne 18. t. m. v Hüttenbergu obhajala zakonska Vinko in Ana Sima. — Pri Podkloštru je dne 13. t. m. v Zilici utonil 46 letni tesarški pomočnik A. Abolner iz Velikih Lašic. V pijanosti je padel v vodo in utonil.

Po slovenskih deželah.

Najvišje odlikovanje. „Grand Prix“, prvo odlikovanje, je dobil domači izdelek, kranjski redilni prašek za prasiče, doktor pl. Trnkoczy-ja redilno in varstveno sredstvo, v mednarodni razstavi živil v kristalni palači v Londonu l. 1903.

Hôtel „Union“ v Ljubljani. V Ljubljani se je ustanovila delniška družba, ki hoče postaviti velikanski, popolnoma novodobno urejen htel. Načrti so že izgotovljeni. Stavba bo trinadstropna, dolga 80 metrov, široka pa 50 metrov. Stala bo na oglu Miklošičeve ceste in Frančiškanskih ulic. V htelu bo 100 sob za tujce, vse preskrbljene z osrednjo kurjavo in električno razsvetljavo. Za zvezo med nadstropji skrbe vzdigi. Velika dvorana bo dolga 35 metrov, visoka 12 metrov in široka 15 metrov. V dvorani bo prostora za 1500 ljudi, na odru za 230—250 oseb. Za hotelom bo razsežen vrt. Načrt je izgotovil arhitekt Josip pl. Vančaš v Sarajevem.

Križem sveta.

Ruski car in dr. Lueger. Na Dunaju je bil shod, na katerem je govoril župan dr. Lueger. V govoru je posebno poudarjal to, zakaj so socijalni demokratje nastopili proti ruskiemu carju ter so ravno isti dan, ko se je car pripeljal na Dunaj, sklicali shod, na katerem so ruskega carja opsovali z najnesramnejšimi psovki. Ali niso bili Rusi vedno zvesti prijatelji Avstrije? Ali se niso skupno z Avstrijci bojevali proti avstrijskemu sovražniku? Da bi ne bili Rusi pomagali Avstriji, kdaj bi ji bili že Madjari zrasli čez glavo. In zato je dolžnost Avstrijcev, sosebno Dunajčanov, da so sprejeli ruskega carja tako pristrčno, kakor so ga sprejeli.

Ruski car ne pojde v Rim. Zdaj je gotova stvar, da je potovanje ruskega carja v Rim, kamor bi imel priti koncem tega meseca, vsaj za zdaj odloženo, ako ne popolnoma opuščeno. Vse časopisje se bavi zdaj s to zadevo. Med vzroki, ki so se najprej navajali in ki bi bili ruskega carja dovedli do takega sklepa, navajale so se in se še navajajo demonstracije italijanskih socijalnih demokratov in republikancev, katere so se nameravale vprizoriti o njegovem prihodu v Rim. Posebno se očita italijanski vladi, ki se je skazala popolnoma nezmožno, da bi zamogla ukrotiti socijalne demokrate in republikance ter je spravila s tem Italijo pred celim svetom ob ugled. So pa tudi razni politični časopisi, ki trde, da so bili pač drugi vzroki krivi, da je car opustil svoje potovanje v Rim. Med temi vzroki se navaja tudi balkansko vprašanje, gledé katerega rešitve sta se Rusija in Avstrija sporazumeli med seboj, kar pa Italiji ni po volji.

Kriza na Ogerskem traja zdaj že nad mesec dni. Cesar še vedno sprejema ogerske velikaše v avdijencah, ali rešitve le ne mara nihče prevzeti. Dosedanji minister Lukacz se tudi ni upal prevzeti sestave novega ministerstva. Sploh se trdi, da je ne sprejme nobeden pristaš vladajoče liberalne stranke, ako krona ne sprejme vojaškega programa, ki ga je sestavil tozadevni strankni odsek, kar bi pa pomenilo, da se mora cesar udati Košutovcem.

Vstaja na Balkanu. Dne 14. oktobra sta izročila avstrijski in ruski poslanik turški vladi novi avstrijsko-ruski reformni načrt (za preosnove). Na Bolgarskem bo najbrž v najkrajšem času prišlo do resnih dogodkov, kajti ljudstvo čim dalje manj mara za kneza Ferdinanda. Edino še vojska s Turčijo bi ga morda rešila. Govori se, da se namerava knez na korist svojemu sinu odpovedati prestolu. Vojska s Turčijo je skoraj neizogibna in Bolgarska si pridno nabavlja bojna sredstva. Osrednji odbor macedonskih vstašev izjavlja, da so vesti o kakem premirju izmišljene in da se bo boj nadaljeval, dokler ne bodo vstasi dosegli svojega cilja.

Pred izseljevanjem na Vestfalsko svari avstrijski konzulat v Kelmorajnu (Kolonji, Köln) ob Reni, ker je v premogokopih dovolj delavcev in je zaslužek jako slab, stanovanja in živila pa jako draga.

Od raznih strani. Državni zbor se bo sklical 12. novembra. — Knezoškof dr. Valussi v Trientu je umrl v nedeljo, 11. t. m. Rojen je bil l. 1837. na Furlanskem. Knezoškofom trientinskim je bil imenovan majnika leta 1886.

Gospodarske stvari.

Snaženje hleva.

(Konec.)

Muhe, podgane in miši so v nečistih hlevih navadni gostje. Ti nadležneži so živalim prava

preglavica, ker jih neprestano nadlegujejo, jim pijó kri in jih celo ranijo; posebno podgane so to večkrat storile. Pripoveduje se namreč, da so izgledale v živo debelo svinjo (v slanino) cele luknje, in da so tam pustile svoje blato. Sploh pa ti nepotrebni gostje vznemirjajo in dražijo živali. Delavna žival si dovolj ne odpočije, pitanci se slabeje redé, molzne krave izgube dosti mleka itd. Kako se je po možnosti ogibati teh nadležnežev? — Natánčna hlevska čistota največ pripomore, da se ne naselijo muhe, miši in podgane. Ko so se enkrat vgnezdile, tedaj jih je kaj težko pregnati. Poskusimo! Vse mišje in podganske luknje moramo zamašiti in zadelati, gníl les odstraniti ter ga nadomestiti z dobrim. Nedolžen, a dober pripomoček proti mišim in podganam je ta-le: V vsako podgansko in mišjo luknjo vlijemo žlico kolomaza ali katrana. Podgane se onesnažijo, tekajo vse zbegane iz luknje v luknjo, in ko vse ogrdijo, zapuste hlev. Še bolje je, če namažemo živo podgano s katroanom ter jo izpustimo, da onesnaži luknje; na to vse podgane pobegejo, ker jim kataran preveč smrdi. Kozel (njegov smrad) prežene baje vse podgane iz hleva. Nekateri posestniki imajo navado, da nastavljajo v hlevu mišnice, fosfora in drugih strupov. To se meni ne zdi pametno, ker bi se lahko tudi živina zastupila. Za odstranjenje miši je najboljšo sredstvo — past. Muham zabranimo najuspešneje pot v hlev z zračenjem, s pridnim kidanjem in sploh s čistoto. V temnem hlevu se muhe ne drže rade; torej omrežimo okna in zapirajmo vrata ter izpodimo nadležne živalice z vejami. Skoraj v vsaki prodajalnici (štacuni) dobimo prašek proti mrčesom, ki odstrani različne nepotrebne, večkrat kaj neprijetne živalice. S tem praškom preženemo muhe na ta-le način: Živali izženemo, zapremo okna in vrata ter razpršimo prašek po hlevu. V kratkem času popadajo muhe omamljene na tla, katere pometemo in potem sežgemo ali poparimo. Dobra je tudi galunova raztopina, s katero namažemo strop, stene in sploh vse hlevske dele. Nekateri kuhajo orehovo listje ter namažejo s to tekočino živalsko kožo, kar odganja muho ter umori njih zalego. Veliko muh pokončajo lastovke; ne odganjamo jih torej, če si hočejo napraviti gnezdo v hlevu. Slednjič še nekaj proti nadležnim muham. Naberimo metlike (divjega pelina), zvežimo jo v snop ter jo obesimo s tenko nitjo na strop. Kmalu posede na njo vse črno muh. Proti večeru vzemimo široko vrečo, držimo jo pod snop ter prerežimo nit, da ujamemo muhe. Pri tem poslu pa moramo ravnati prav oprezno, ker sicer se vse muhe razprše. „Kmet.“

Vabila.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Škocijan in okolico priredi v nedeljo dné 25. oktobra ob 4. uri popoldan v gostilni pri Majariju v Škocijanu svoj letni občni zbor po navadnem dnevnem redu. — Pri prosti zabavi sodeluje domači pevski zbor. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Št. Stefan in okolico v Zilski dolini napravi v nedeljo dné 25. oktobra 1903, ob 1/2 4. uri popoldne, svoj letni občni zbor v hiši „pri Pečku“ v Smolčičah pri Št. Stefanu po sledečem vsporodu: 1. Pozdrav načelnika. 2. Razni govori in nasveti. 3. Petje. 4. Volitev novega odbora. 5. Pobiranje letnih doneskov. 6. Prosta zabava. — Vse zavedne Slovence, posebno gospode govornike, prijazno vabi k obilni udeležbi načelništvo.

Današnja številka obsega šest strani.

Loterijske številke od 17. oktobra 1903.

Linc	59	70	52	54	12
Trst	45	9	20	28	41

NAZNANILA.

Zahvala.

Podpisani izražamo svojo najsrčnejšo zahvalo vsem, ki so našemu rajnemu očetu, oziroma soprogu, gospodu

Martinu Štih-u,

izkazali zadnjo čast in ljubezen s tem, da so v tako ogromnem številu prišli od blizu in daleč k njegovemu pogrebu. Posebno se zahvaljujemo č. gg. duhovnikom, pevskemu društvu „Drava“, svojim sosedom in vsem, ki so se spominjali rajnega s krasnimi vencí, nas pa s tolažilnimi besedami in pismi. Hvalnim srcem vse zagotavljamo, da je nam bil tako mnogoštevilni izraz sočustvovanja v veliko tolažbo v neizrekljivi naši žalosti. Bog naj vsem stotero povrne!

V Št. Janžu v Rožni dolini, dné 19. oktobra 1903.

Zalujoča rodbina Šlemčeva.

Sposobni mizarški pomočniki,

za boljšo hišno opravo, se sprejmejo za stalno v delo. Ponudbe naj se pošljejo na naslov: **Janez Rafreider, mizarški mojster v Briksenu.** (Brixen in Tirol.)

V špecerijski trgovini D. Pichler v Celovcu

sprejme se slovenskega jezika zmožen učencem.

Zahvala.

Za presrčne dokaze sožalja povodom bolezní in smrti drage moje soproge, oziroma matere, tašče in stare matere, gospe

Viktorije Schrey,

kakor tudi za časteče mnogobrojno spremstvo ranjce k večnemu počitku, izrekam tem potom tako v svojem imenu, kakor v imenu svoje rodbine, vsem sorodnikom, prijateljem in znancem ter drugim udeležnikom svojo najiskrenejšo zahvalo. Osebito pa se zahvaljujem celovškemu slovenskemu klubu za mnogobrojno udeležbo pri pogrebu ter raznim darovalcem krasnih vencev.

V Celovcu, dné 14. oktobra 1903.

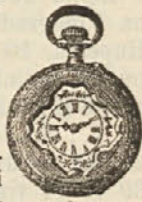
Tomaž Schrey,

c. kr. profesor v pok. in starosta slovenskega kluba celovškega.

Nizke cene. — Točna postrežba.

Ako si hočete po ceni in dobro **pravo švicarsko uro**

kupiti, obrnite se zanesljivo do **H. Suttner-ja, urarja v Kranju,** ker te ure so po celem svetu znane kot najboljše. Zahtevajte najnovejši veliki cenik, ki ima blizo 600 podob, katerega Vam pošlje zastonj in poštne prosto

Izborna zaloga zlatnine in srebrnine.

Tiskarna družbe sv. Mohorja

se uljudno priporoča za natiskovanje vizitnic, pisminih zavitkov itd. po najnižjih cenah.

Stanje hranilnih vlog: **16 milijonov kron.**

Rezervni zaklad: **nad 370.000 kron.**

Mestna hranilnica ljubljanska

na Mestnem trgu zraven rotovža

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje

po 4%

ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vlož. nih obresti plačuje hranilnica sama, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. pošne hranilnice.

Posoja se na zemljišča po 4 3/4% na leto. Z obrestmi vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Ako pa želi dolžnik poplačati dolg z obrestmi vred na primer v 33 letih, tedaj mora plačevati na leto 6% izposojenega kapitala.

Posoja se tudi na menice in na vrednostne papirje, in sicer po 4 1/2% do 5%.

Ravnokar je izšla

v zalogi

J. Blasnikova nasl. v Ljubljani

VELIKA

PRAVIKA

za prestopno leto

1904,

ki ima 366 dni.

Na svetlo dala c. kr. kmetijska družba.

Blasnikova „Velika Pratika“, ktero izdaja c. kr. kmetijska družba že nad pol stoletja, izhaja od svojega rojstva že čez sto let, je edino prava, starodavna „Pratika“, ktero je mnogo let skrbno urejal rajni prvoborilec Slovencev, dr. Janez Bleiweis in v. č. g. župnik Blaž Potočnik ter razni drugi učenjaki duhovskega in svetnega stanu. Ta „Pratika“ ima na prvi strani podobo sv. Jožefa kot uradno potrjeno varstveno znamenje. Zatorej zahtevajte vedno le Blasnikovo „Veliko Pratico“, vsako drugo zavrnite kot nepravno!!! „Vel. Pratika“ stane 24 v. „Vel. Pratika“ stane 24 v.

Sadjarstvo in vinarsko društvo

za Brda v Gorici

prodaja naravne in pristne briske pridelke po zmernih cenah.

Zaloga pristnih vin:

burgundec, rizlinga, modre frankinje in drugih.

Desertna vina.

Sedež društva je:

Gorica, ulica Barzellini šte. 20.